Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Det Kongelige Bibliotek.
Titel | Title:	Danske Afdeling : Småtryksafdelingen : vejledning
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. rev. udg.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	1988
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kbh., 1988
Fysiske størrelse | Physical extent:	25 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130018501105

Danske Afdeling

SMÅTRYKSAFDELINGEN

Vejledning

2. rev. udg.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
Publikumsorienteringer 7
København 1988

INDHOLD:

I.	Indledning	s. 3
II.	Hvad er småtryk?	s. 3
III.	Beskrivelse af Småtryksafdelingen	s. 4
IV.	Benyttelse af småtryk	s. 5
V.	Søgning og bestilling af småtryk	s. 5
VI.	Litteratur	s. 14
Tillæg: Oversigt over emnegrupperne		s. 15

Redigeret af Anne-Marie Smith og Steen Bille Larsen
Det kongelige Bibliotek. Publikumsorienteringer 7
ISSN 0105-3167
Kgl. Bibl. Tryk København

I. INDLEDNING

Siden 1697 har der eksisteret forskellige bestemmelser om pligtaflevering til Det kongelige Bibliotek. Småtryksafdelingen i Det kongelige Biblioteks Danske Afdeling blev oprettet i 1902 i forbindelse med en udvidelse af afleveringspligten, der bl.a. medførte, at flere småtryk blev afleveret.

II. HVAD ER SMÅTRYK?

Samlingernes indhold

Ordet "småtryk" skal ikke forstås helt bogstaveligt, idet småtrykket normalt defineres efter tryksagens karakter og ikke efter størrelsen.

Småtryksafdelingen indeholder først og fremmest tryk, som omhandler korporationers (dvs. institutioner, firmaer og foreningers) aktuelle, interne forhold. Publikationer af mere alment/fagligt eller historisk indhold skal søges i Danske Afdelings kataloger.

Tryk med tilknytning til en korporation

Karakteristiske småtryk med tilknytning til en korporation er følgende:

- Love og vedtægter
- Årsberetninger
- Byråds- og amtsrådsforhandlinger
- Regnskaber
- Interne tidsskrifter
- Vejledninger
- Medlemsfortegnelser og matrikler
- Kataloger
- Prislister
- Programmer og plakater
- Reklametryksager
- Lejlighedsaviser
- Sange og viser
- Jubilæumsskrifter og andre skrifter af blandet indhold, hvis mere end 50 % af indholdet er af aktuel, intern karakter. (Før 1937 er næsten alle jubilæumsskrifter katalogiseret).

Lokale tidsskrifter

Endvidere er siden ca. 1930 bestemte kategorier af lokale tidsskrifter placeret i Småtryksafdelingen: politiske blade, menighedsblade, idrætsblade, KFUM og K-blade, FDF-blade, grundejer- og lejerforeningsblade.

Tryk uden tilknytning til en korporation

Endelig placeres traditionelt i Småtryksafdelingen en række kategorier, som ikke har tilknytning til en korporation, men som det har været uhensigtsmæssigt at katalogisere:

Enkelte lyriske digte
Skillingsviser (især fra 2. halvdel af det 19. århundrede)
Enkelte personelle lejlighedsviser og -taler
Enkelte prædikener
Enkelte mindre traktater
Telefonbøger
Kalendere
Lommebøger
Vejvisere fra ca. 1985 ff.

III. BESKRIVELSE AF SMÅTRYKSAFDELINGEN

Ordning og opstilling

Det fordres ikke, at låneren kender de interne opstillingsprincipper, men en kort orientering er nyttig.

Danske Afdelings Småtryksafdeling er en systematisk opstillet samling af tryksager, ordnet efter et særligt system, som er et kombineret biblioteks- og arkivsystem. Stoffet er opstillet i ca. 100 emnegrupper (se side 15), inden for hvilke en korporations udgivelser holdes samlet på den plads i systemet, den efter sit hovedformål har fået.

Inden for den enkelte gruppe gælder normalt, at en korporations underafdelinger holdes sammen med korporationen, selv om deres virksomhed ikke naturligt hører hjemme i emnegruppen, f.eks. følger et firmas musik-, kunst-, teater- og idrætsforeninger firmaet.

Udtaget småtryk

Hovedparten af småtrykket fra før 1902 er ikke indordnet i de ovennævnte emnegrupper, men skal søges i den systematiske katalog for 1.- 2. samling, hvor det er afmærket med rødt og blåt kryds.

IV. BENYTTELSE AF SMÅTRYK

Benyttelse

Småtryk kan ikke hjemlånes, men skal benyttes på Det kongelige Biblioteks læsesal. Dog kan det som regel udlånes til andre biblioteker.

Besøg i afdelingen

Ved større undersøgelser kan man i særlige tilfælde efter forudgående aftale arbejde med materialet i selve Småtryksafdelingen.

Kopiering af materiale

Kopiering af materiale - fotokopi, mikrofilm etc - kan foretages på bibliotekets sædvanlige vilkår.

V. SØGNING OG BESTILLING AF SMÅTRYK

Forundersøgelsen

Søgning af småtryk kan til en vis grad sammenlignes med søgning af arkivmateriale. Man må i givet fald igennem en forundersøgelse for at finde frem til de institutioner, foreninger eller firmaer, som på et givet tidspunkt har eksisteret, og hvis virksomhed har relation til det pågældende emne. Drejer det sig f.eks. om en topografisk undersøgelse, bør man først sætte sig ind i det pågældende lokalområdes historie. På samme måde må man først sætte sig ind i f.eks. et bestemt fags udvikling for derefter at kunne finde frem til de pågældende lokaliteter og virksomheder. Her kan man støtte sig på den eksisterende litteratur og på håndbøger (vejvisere, telefonbøger, statistiske værker, årbøger, samlede fremstillinger m.m.).

AALBORG STIFTSTIDENDE A/S

Reg. nr. 17.677

VEDTÆGTER

Aalborg . 1977

Søgning i Danske Afdeling: Begynd som hovedregel i katalogerne

Når man - efter en eventuel forundersøgelse - skal foretage selve materialesøgningen i Danske Afdeling, begynder man *som hovedregel* i afdelingens kataloger. Det skyldes, at man ikke altid ud fra titlen kan se, om en publikation er småtryk.

Bestilling uden søgning i katalogerne:

Man kan dog undgå at søge i katalogerne, hvis materialet falder ind under de i afsnit II, (side 3) nævnte kategorier. På grund af samlingens opbygning skal den udgivende eller omhandlede korporation altid fremgå af bestillingen.

Korporation og nøjagtig titel kendes

Såfremt korporationens navn og publikationens nøjagtige og fuldstændige titel og udgivelsesår kendes, anføres disse oplysninger på bestillingssedlen således:

DET KONGELIGE BIBLIOTEK - LÆSESALEN

NB! TYDELIG SKRIFT

Katalogsignatur

Format

Bibliotekets noteringer

Tidsskrift/serie, bind, år

Forfatter/udgiver (efternavn først)

Aalborg Stiftstidende

Titel

Vedtægter

Trykkested: Aalborg

Trykkeår: 1977

Dato: 1 /8 - 1988

Navn, adresse: Navn

Adresse

Eksp. af

Antal bd.

Byttet

Udlånt

Dato

H ☐ L ☐

Tlf. nr.

Plads- el. vognnr.

KIRKELIG FORENING FOR
INDRE MISSION I KØBENHAVN
GAVER OG REGNSKAB
1. JANUAR—31. DECEMBER 1922
1918. SANGBLAD I.
Kirkelig Forening for Indre Mission i København
Hvad blev det til —?
Udgivet af
Kirkelig Forening for indre Mission
i København.

Korporation kendes, men ikke titel

Ønsker man at vide, om der findes småtryk vedr. en bestemt korporation, udfylder man en bestillingsseddel, hvor man angiver, hvilken korporation, man ønsker undersøgt, samt hvilke typer af materiale, man er interesseret i. Periode skal altid anføres:

DET KONGELIGE BIBLIOTEK - LÆSESALEN

NB! TYDELIG SKRIFT

Katalogsignatur | Format | Bibliotekets noteringer

Tidsskrift/serie, bind, år

Forfatter/udgiver (efternavn først)

Titel

Småtryk vedr. Kirkelig forening for Indre mission i København

Trykkested | Trykkeår

(love, beretninger, regnskaber) for perioden 1905-25

Dato

2 /8 - 1988

Navn, adresse

Navn

Adresse

Eksp. af | Antal bd. | Byttet

Udlånt | Dato

H ☐ L ☐

Tlf. nr.

Plads- el. vognnr.

Bestilling efter søgning i katalogerne

I alle andre tilfælde bør man - efter en eventuel forundersøgelse - starte sin søgning i Danske Afdelings kataloger.

Indførsler mærket med rødt og blåt kryds - udtaget småtryk

I 1.-2. samlings systematiske katalog vil man kunne finde indførsler af småtryk - især fra tiden før 1902 - som er mærket med rødt og blåt kryds.

I den systematiske katalog for 1.-2. samling findes småtrykket især i de lokalafgrænsede katalogbind: Norden 31; Danmarks almindelige Topografi. Københavns Topografi og Historie 32 I-II; Danmarks specielle Topografi 33 I- III;

Love

for

Dagmar-Theatrets

Personale.

§ 20.

Al Skrigen, Kalden, Syngen, Dansen, Fægtning og Støien paa Scenen, naar Tæppet er nede, mulkteres fra det Øjeblik Huset aabnes for Publikum indtil Forestillingens Ende med 4 Kr. for dem, som ere sysselsatte ved Opførelsen og med 8 Kr. for dem, som ere tilstede paa Theatret uden at have Tjeneste.

Trykt hos M. W. Volkersen, Frederiksborggade

Danmarks indre Forhold 34 I-IV; Færøerne, Island, Grønland, Vestindien 39; Slesvig og Holsten 40 I-II; Norge 41, I.

Der findes en særlig vejledning i benyttelsen af den systematiske katalog for 1.-2. samling (se side 14), og et emneordsregister, som kan være en hjælp ved søgning af litteratur om et bestemt emne.

Det udtagne småtryk bestilles ved at anføre titel og trykkeår, samt katalogsignatur med tilføjelsen "Udt. småtryk". Nedenstående eksempel er fra katalogbind 34 III, side 474. Tryksagen er i oktavformat:

DET KONGELIGE BIBLIOTEK - LÆSESALEN

NB! TYDELIG SKRIFT — Bibliotekets noteringer

Katalogsignatur: 34 III -474-8° — Format

Udt. småtryk

Tidsskrift/serie, bind, år

Forfatter/udgiver (efternavn først)

Titel: Love for Dagmarteatrets Personale

Trykkested: København — Trykkeår: 1882

Dato: 3/8 - 19 88 — Navn/adresse

Navn

Eksp. af — Antal bd. — Byttet

Adresse

Udlånt — Dato — Tlf. nr.

H ☐ L ☐

Plads- el. vognnr.

Overstregede indførsler

I 1.-2. samlings systematiske katalog vil man desuden kunne finde publikationer, især fra tiden før 1902, som er overført til Småtryksafdelingen. Dette er markeret med en blyantsoverstregning. Disse titler bestilles som det øvrige småtryk ved på bestillingssedlen at angive korporationens navn og publikationens nøjagtige

Eksempel på katalogside: Katalogbind 34[III], side 474 i Danske Afdelings 1.-2. samling. To krydser i margenen markerer udtaget småtryk. En blyantsoverstregning viser, at tryksagerne er overført til selve Småtryksafdelingen.

og fuldstændige titel og udgivelsesår.
Se eksemplet på side 7.

Vejledning fra Småtryksafdelingens personale

Hvis en undersøgelse i katalogerne ikke har givet resultat, eller hvis man ønsker en mere dybtgående undersøgelse, må man rette henvendelse til selve Småtryksafdelingen.
Dette gælder også for tiden før 1902, hvilket skyldes at en væsentlig del af småtrykket i katalogbind 32, 33 og 60 (blandede tidsskrifter) er udgået af katalogerne ved en omskrivning og overført til Småtryksafdelingen. Desuden er tryksager fra tiden før 1902, der på et senere tidspunkt er indgået i biblioteket som køb eller gave, placeret i selve Småtryksafdelingen.

Småtryksafdelingens personale vil altid være parat til at hjælpe med yderligere vejledning.

Interne registranter

Der findes følgende internt opstillede registranter:

1. Alfabetisk registrant over periodica efter 1960, der udkommer mere end en gang årligt (indeholder alle egentlige tidsskrifter af intern karakter: skoleblade, firmablade, lokale fore- ningsblade osv.).
2. Alfabetisk udgiverregistrant over alle periodica efter 1960, der udkommer en gang årligt eller sjældnere (byrådsforhandlinger, årsberetninger, kongresberetninger osv.).
3. Alfabetisk udgiverregistrant over alle periodica efter 1962, der udkommer en gang årligt eller sjældnere på 5 sider eller derunder (hovedsageligt regnskaber).
4. Alfabetisk titelregistrant over kalendere og lommebøger.
5. Pladskatalog over mikrofilm af småtryk

Endelig er en skillingsviseregistrant under udarbejdelse.

Småtryk i REX

Med overgangen til online-katalogen REX vil en række tryksager, som er placeret i Småtryksafdelingen, kunne lokaliseres. F.eks. vil alle periodica med ISSN (International Standard Serial Number) blive lagt ind i REX. Småtryk vil i REX få signaturen: DA-småtryk

V. LITTERATUR

Lise Hesselager: Danske småtryk i Det kgl. Bibliotek. (Fortid og Nutid, bd. 25. 1972, side 63-98).

Steen Bille Larsen: Det kgl. Biblioteks danske Småtryksafdeling - dens anvendelse i studier af arbejderbevægelsens historie. (Meddelelser om Forskning i Arbejderbevægelsens Historie, nr. 5. 1975, side 31-51).

Danske Afdeling. Systematisk katalog for 1.-2. samling (1482- 1959). Vejledning. København. Det kongelige Bibliotek. 1972. (Publikums-orienteringer 6). ISSN 0105-3167.

Lokale småtryk: fortegnelse over småtryk vedrørende danske lokaliteter uden for København: registreret i Småtryksafdelingen i Det kongelige Biblioteks Danske Afdeling. Roskilde. Dansk Lokalbibliografi. 1983-.
1. samling ved Therese Høeg Jacobsen. 1983. 479 s.
2. samling ved Therese Høeg Jacobsen og Eva Rasmussen. 1986. XIV, 376 s.

TILLÆG: Oversigt over emnegrupperne

Genoptryk af s. 88-98 af Lise Hesselager: Danske småtryk i Det kongelige Bibliotek. (Fortid og nutid, bd. 25. 1972).

Kortfattet oversigt over emnegrupperne med angivelse af emner og typer af tryk, hvis placering ikke forekommer umiddelbart indlysende, og de væsentligste placeringsregler.

Adspredelser. Programmer og plakater for cirkus, varietéer og aftenunderholdninger. Enkelte kunstnere (varieté- og kabaretkunstnere, oplæsere, visesangere etc.). Basarer, panoptikon, menagerier, folkemøder og -fester (karneval, bal). Artister, tankelæsere, tryllekunstnere. Engageringsbureauer. Foreninger af personer, som er beskæftiget i forlystelsesbranchen.

Afhold. Redningshjem og afholdshjem. Anti-afholdsforeninger (Den personlige friheds værn).

En stor gruppe, der tidligere havde en enorm accession af foreningstryksager. Den er nu hendøende og fortæller ligesom gruppen Filantropi sin egen historie om det private initiativs forfald. Emnet er alkohol og tobak, nu også narkotika.

Aktieselskaber. Alfabetisk ordnet.

Opsamlingsgruppe for alle andre firmaer end andelsselskaber (Handel) og firmaer, der trækkes til andre emnegrupper (Forsikring, Penge, Landbrug, Havebrug etc.).

Indeholder enkelte firmaers vedtægter, regnskaber og beretninger, tidsskrifter m. m. Instruktionsbøger o. l. for enkelte varer findes her, men ikke kataloger og prislister (Prislister).

Arbejdsgivere. Foreninger alfabetisk ordnet efter fag.

Opsamlingsgruppe for foreninger af arbejdsgivere (mestre) inden for alle fag, der ikke trækkes af andre emnegrupper (Havebrug, Bogvæsen, Gas, vand, el etc.).

Auktioner. Auktionskataloger over løsøre – kun opbevaret i begrænset omfang.

Opsamlingsgruppe for auktioner, der ikke trækkes af andre emnegrupper (Bogvæsen, Kunst).

Bogvæsen. Boghandler-, antikvar- og auktionskataloger. Fagets repræsentanter: Forlæggere, boghandlere, bogtrykkere, typografer og bogbindere. Bibliofilklubber. Skriftprøvebøger. En samling af ældre subskriptionsindbydelser.

Borgerforeninger. Lokalt ordnet.

Brandvæsen. Lokalt ordnet.

Broderskaber. Alfabetisk ordnet.

Loger og ordener: Frimurere, I.O.O.F. Rotary og andre.

Bygningsvæsen. Institutioner beskæftiget med byggeforskning, byplanlægning og boligtilsyn. Bygningsvedtægter. Parcel-, grundejer-, ejendoms-, boligselskaber og -foreninger. Lejerforeninger. Bygningsinspektører, ejendomsmæglere og -handlere. Fjernvarmecentraler. Vejlag.

Danmark under og efter Besættelsen. Opråb og plakater. Særlige foranstaltninger, foreninger og korps.

Den almindelige påvirkning af det danske samfund under besættelsen og krigen (vareknaphed, dyrtid etc.) skal søges i andre emnegrupper (Handel, Forsorg etc.).

Illegale tryksager er i hovedsagen indlemmet i Det kgl. Biblioteks illegale samling (småtrykket kan findes i bibliografien Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, trykt 1954. I Besættelsestidens Fakta 1945–46 er optaget Frihedsrådets proklamationer og meddelelser).

Danske i udlandet. Foreninger af danske, der er eller har været i udlandet. Emigration. Rebildfester.

Efterkommere af danske betragtes ikke som danske (se dog Udenlandsk småtryk).

Herunder kun foreninger, der har til formål at opretholde en kontakt eller venskabsforbindelse med udlandet. Foreninger, der som formål har at dyrke kulturelle eller politiske forbindelser med udlandet, findes under Politik, og foreninger, der som hovedformål har at dyrke et fremmed lands sprog eller litteratur, under Lærde selskaber: Sprog. Gruppen trækker i forhold til Udenlandsk småtryk.

De dansk-vestindiske øer. Opstillet i de samme emnegrupper som det øvrige småtryk. En scrap-bog for årene 1842–52. En del småtryk om øsalget.

Faglige foreninger. Alfabetisk ordnet efter fag.

Herunder også lærlingeforeninger. Indeholder vedtægter, (kongres)beretninger etc., men ikke overenskomster, se næste gruppe.

Opsamlingsgruppe for faglige svende- og arbejderforeninger inden for alle fag, der ikke trækkes af andre emnegrupper (Havebrug, Bogvæsen, Gas, vand, el etc.).

Faglige forhold. Arbejdsdirektoratet. Udbyttedelingsnævnet. Arbejdsløshed og arbejdsanvisning. Voldgift (kendelser). Strejker. Overenskomster og aftaler (alfabetisk ordnet efter fag) mellem arbejdsgivere og faglige svende- og arbejderforeninger undtagen dem, der indgås af foreninger placeret under andre emnegrupper (se ovenfor under Faglige foreninger).

Overenskomster indordnes altid under den forening, hvis medlemmer udfører arbejdet.

Filantropi. Stiftelser. Legater. Filantropiske foretagender med formål som fremskaffelse af arbejde, bespisning, oprettelse af hjem for mænd, kvinder og børn, understøttelse til nødlidende (under krige) og syge, tyende og fanger. Frelsens Hær.

Kristeligt filantropisk arbejde findes under Kirkeliv.

Gruppen Forsorgs vækst i forhold til denne gruppe viser samfundsudviklingen.

Film og lysbilleder. Det danske Filmmuseum. Statens filmcentral. Dansk Kulturfilm. Filmproduktion og -udlejning. Skolefilm. Fagets repræsentanter (biografinspektører etc.). Filmprogrammer (de nyere er alfabetisk ordnet, de ældre lokalt ordnet efter biograf).

Fiskeri. Gruppen har trukket fiskehandlere og lystfiskere (som kunne have været placeret under henholdsvis Handel og Idræt). Salterier. Røgerier og fiskekonservesindustri. Stenfiskere.

Det er dog vist en tilsnigelse, når enkelte fiskekasse- og fiskenetfabrikker er placeret her (burde have været placeret under Aktieselskaber/Prislister). Derimod hører emnet i almindelighed hjemme her.

Forsikring. Hovedsagelig alfabetisk ordnet efter forsikringsart. Selv om de fleste forsikringsselskaber nu har blandet forsikring, opretholdes inddelingen, men der findes et hjælpekartotek.

Trækker efter de nye regler alle enkelte branchers forsikring. Herunder sygeforsikring, men de anerkendte statsunderstøttede syge- og fortsættelsessygekasser findes under Gensidig støtte.

Forsorg. Socialforskningsinstituttet. Social forvaltning og socialkontorer (lokalt ordnet). Socialinspektører og -rådgivere. Pleje- og forsorgshjem. Børnehjem. Mødrehjælp. Folkepensionister. Dyrtidsforanstaltninger (Rationeringskort).

Trækker alle sociale foranstaltninger, der ikke er begyndt som filantropiske foretagender eller er placeret i andre emnegrupper. Gruppen omfatter ikke institutioner, der har patientbehandling (Hospitaler, åndssvage- og sindssygeanstalter findes under Lægekunst).

Færøerne. Trækker alle tryksager vedrørende Færøerne og på det færøske sprog. Opstillet i de samme emnegrupper som det øvrige småtryk.

Gas- vand, el. Gas-, vand- og elværker. Foreninger af funktionærer og arbejdere. Danmarks elektriske materielkontrol. Stærkstrømsreglementer.

Gensidig støtte. Syge- og begravelses-, støtte- og hjælpekasser. Spareforeninger. 100-mandsforeninger. Foreninger af dannebrogsmænd og -riddere.

Ordensvæsenet findes under Statsstyre.

Når de statsanerkendte og -understøttede sygekasser findes her, skyldes det, at de har deres oprindelse i forrige århundredes helt private sygekassesystem.

Grønland. Trækker alle tryksager vedrørende Grønland og på det grønlandske sprog.

Opstillet i de samme emnegrupper som det øvrige småtryk.

Handel. Børsen. Vekselerere. Justervæsenet. Foreninger af handlende, der ikke trækkes af andre emnegrupper (Bogvæsen, Pressen (bladhandlere), Kunst, Fiskeri etc.). Handelens arbejdsgiver- og understøttelsesforeninger. Foreninger af handels- og kontorfolk og personer med højere handelsuddannelse. Firmaer inden for spedition, reklame. Toldklarerere. Mæglere (ikke skibs- og ejendomsmæglere). Oplysningsbureauer. Kreditbøger. Kreditorforeninger. Kriseforanstaltninger (Priskontrolrådet etc., se også Forsorg). Andelsforeninger og -foretagender (andelsmejerier og -slagterier findes under Landbrug).

Havebrug. (Planteavl). Statens forsøgsvirksomheder og laboratorier. Planteskoler (herunder også kataloger og prislister. Haveselskaber og kolonihaver. Dyrkning af frø og enkelte planter. Foreninger af personer med tilknytning til havebrug: havearkitekter, gartnere etc.

Havne- og brovæsen. Lokalt ordnet.

Hertugdømmerne. Opstillet i de samme emnegrupper som det øvrige småtryk. (Enkelte grupper savnes dog – således findes intet personelt småtryk). Herunder småtryk vedrørende Hertugdømmerne som helhed eller enkeltvis og småtryk omhandlende tidligere danske områder i den danske periode. Endvidere småtryk omhandlende forhold med relation til grænseproblemerne, herunder aktivitet til fremme for danskhed eller tyskhed i grænseområderne. Udtrykket skal fortolkes meget bredt: Hvis en tryksag anvender nabolandets sprog, betragtes dette som »aktivitet til fremme for danskhed, henholdsvis tyskhed«. Sønderjydske foreninger, grænseforeninger placeres her.

Småtryk uden relation til grænseproblemerne placeres uanset udgivelses- eller trykkestedet under de øvrige emnegrupper, når det omhandler forhold nord for den nuværende grænse, eller i gruppen Udenlandsk småtryk, når det omhandler forhold syd for grænsen. Hvis det omhandler forhold syd for grænsen, skal det naturligvis kun opbevares, hvis det enten er på dansk eller udgivet/trykt i Danmark.

I gruppen findes tryksager om Genforeningen, medens småtryk om krigene i 1848 og 1864 findes under Militærvæsen.

Højere undervisningsanstalter. Universiteterne. De polytekniske og farmaceutiske læreanstalter. Landbohøjskolen. Tandlægehøjskolen (Kunstakademiet er under Kunst, Musikkonservatoriet under Særlige skoler). Institutter og laboratorier under de forskellige undervisningsanstalter. Lektionskataloger. Matrikler. Beretninger. Foreninger af studerende inden for de forskellige fag.

Studenterforeninger i almindelighed er placeret under gruppen Studenter. Foreninger af kandidater er placeret i de emnegrupper, hvor de efter deres fag hører hjemme.

Idræt. Alfabetisk ordnet efter sportsgren (lystfiskere er dog placeret under Fiskeri). Herunder spejdervæsen (også KFUM og K-spejdere). Sct. Georgsgilder. Friluftsrådet. Fagenes fest.

Industri. Industrielle fonds. Arbejds-, erhvervs- og bedriftsråd. Dansk standardiseringsråd. Statsprøveanstalten. Dansk kedelforening. Rationaliseringsforeninger. Forskellige moderåd. Håndværk og husflid. Arbejdstilsynet. Arbejderbeskyttelse. Patentvæsen. Industri- og håndværkerforeninger i almindelighed. Navere, svende og lærlinge i almindelighed.

De enkelte fags svende og lærlinge er placeret under Faglige foreninger, mestrene under Arbejdsgivere.

Island. Trækker alle tryksager vedrørende Island og på det islandske sprog. Opstillet i de samme emnegrupper som det øvrige småtryk.

Jernbanevæsen. Herunder jernbanefærger og -broer. Eksempler på køreplaner (ikke afleveringspligtige siden 1927).

Kalendere og lommebøger. Kalendere uden tekst er ikke afleveringspligtige siden 1927.

Kirkeliv.

Folkekirken. Kirkelige embeder (fra bisper til kordegne og klokkere). Foreninger (Foreningen for borgerlig konfirmation og borgerligt ægteskab, Oxfordbevægelsen, nu Moralsk oprustning). Enkelte sogne (kirker, menighedsarbejde, -børnehaver etc.). Filantropisk arbejde (Diakonissestiftelsen, Sct. Lukasstiftelsen – den lægelige del af arbejdet findes under Lægekunst). Vestindisk, grønlandsk, islandsk kirkesag – vistnok den eneste undtagelse fra reglen om, at disse områder trækker alle tryksager. Indre og ydre mission. KFUM og K (undtagen spejderne). FDF. søndagsskoler. Salmer. Traktater (mindre, fortrinsvis 4-sider og folders).

Kirkegårde i almindelighed findes her, men enkelte kirkegårde findes under Topografi.

Andre trossamfund. Alfabetisk ordnet.

Kommunalvæsen. Spidsgruppe til Topografi: Byerne, idet den indeholder foreninger af kommunale embedsmænd. Kommunale valg og vælgerforeninger. Folketingsvalg og tryksager udgivet af politiske foreninger i anledning af kommunale valg placeres under Politik.

Kongehuset. Især lejlighedstryk (programmer, festaviser, menuer, viser).

Kunst. Kunstmuseer. Kunstakademiet. Arkitektur, fotografering, kunsthåndværk.

Provenienspricippet er her i nogen grad underordnet det personelle ordningsprincip. Således trækker kunst- og kunstnerforeninger de af dem afholdte udstillinger, men enkelte kunstnere trækker frem for udstillingslokalet. Dog holdes nummererede katalogrækker samlet, og der skrives henvisninger til de enkelte kunstnere.

Af enkelte firmaer findes her kun kunsthandlere, reproduktionsanstalter, arkitektfirmaer.

Guld- og sølvsmede, porcelænsfabrikker, keramikere etc. er flyttet til Aktieselskaber/Prislister, da gruppen efterhånden blev overfyldt med prislister, og det også blev meget svært at skelne mellem kunsthåndværk og ren industri.

Kvinder. Statens husholdningsråd. Herunder alle kvindeforeninger – undtagen de politiske – og alt hvad der ifølge gammel tradition henregnes til de specielt kvindelige sysler: husholdning, håndarbejde (strikkeopskrifter), skønhedspleje etc. (dog ikke barnepleje, se Lægekunst, Filantropi, Forsorg).

Landbrug. Korn- og foderstofforeninger og -forretninger. Gødningsselskaber. Mergelselskaber. Hedeselskaber. Mosekultur. Grundforbedring. Laboratorier. Diverse landbrugsinstitutioner og -foreninger. Landøkonomiske selskaber, landbo- og husmandsforeninger. Heste (Hestesport under Idræt). Kvæg, herunder husdyrsygdomme). Svin (herunder svineslagterier). Andre Husdyr. Stambøger. Mejerivæsen (herunder enkelte mejerier, smør, ost. Fagets foreninger).

Lejligheds- og juleaviser. Denne gruppe er ved sin blotte eksistens kommet til at trække tryksager, der ifølge provenienspricippet skulle placeres i andre grupper (blade udgivet af handelsstandsforeninger o. l.).

Lotteri.

Lægekunst. Sundhedsvedtægter. Hospitaler og institutioner for sindssyge, åndssvage, blinde, døve, vanføre. Rekonvalescenthjem, kursteder og sygehjem. Me-

dicinalfabrikker (herunder også kataloger og prislister). Apoteker, farmaceuter. Læger, sygeplejersker, tandlæger, jordemødre etc. (Skolelæger under Skolevæsen). Dansk Røde Kors. Samariter. Massage. Badeanstalter. Naturlæger. Ligbrænding. Veterinærvæsen (ikke husdyrsygdomme). Rotteudryddelse og mange andre emner, som ikke har meget med hinanden at gøre.

Lærde selskaber. Alfabetisk ordnet efter videnskabsgren eller stikord. Museer og arkiver, botaniske og zoologiske haver.

En del foreninger er trukket ud til diverse fag (lægevidenskabelige foreninger, juristforeninger, magisterforeninger, men ikke ingeniørforeninger).

Til Filosofi: Etik er flyttet det meste af en tidligere eksisterende gruppe: Humane selskaber (omfattende foreninger mod racehad, sladder etc.).

Militærvæsen. Hær, flåde og luftvåben. Soldaterhjem og -mission. Hjemmeværn. Luftværn. Civilforsvar. Foreninger af hjemsendte soldater. Tryksager om krige (løbesedler, skillingsviser etc., især fra 1848–50 og 1864).

Musik. Det samme gælder her som under Kunst. Proveniensprincippet er i nogen grad underordnet det personelle ordningsprincip. Således trækker musik- og musikerforeninger de af dem afholdte koncerter, men enkelte kunstneres koncerter trækker frem for koncertlokalet. Dog holdes koncertrækker samlet.

Musikkonservatoriet er ikke her (cfr. Kunstakademiet under Kunst) og har åbenbart heller ikke været fornemt nok til at blive placeret under Højere læreanstalter, men er placeret under Særlige skoler.

Musik har trukket alle faglige foreninger, ikke blot af musikere, men også klaverstemmere etc.

Musikhandlere, instrumentfabrikker og grammofonselskaber findes også her (herunder kataloger og prislister).

Oplysning. Folkeuniversitetet. Biblioteksvæsen (her placeres alle institutionsbiblioteker, som fungerer selvstændigt). Læseselskaber. Forsamlingshuse (den nyere tids forsamlingshuse som Ålborghallen er spredt under de forskellige emner, og tryksager om selve bygningen er placeret under Bygningsvæsen). Ungdomsforeninger (ikke de politiske).

Penge. Penge og bank, men ikke børs (Handel). Sparekasser. Kredit- og hypotekforeninger. Financieringsselskaber. Låne- og andelskasser. Assistentshuset. Pantelånere. Foreninger af banker etc. og funktionærer.

Personalhistorie. Lejlighedstryk (taler o. l., men ikke viser). Gruppen er ikke stor, da det meste personelle småtryk går til andre grupper: Personelle viser, Kongehuset, Politik, Kunst, Musik, Adspredelser og andre grupper, som trækker personer qua medlemmer af en korporation. Island, Færøerne og Grønland trækker personelt småtryk.

Politi. Politivedtægter / Detektivbureauer / Politihunde / C. B. og C. B. U. Vagtværn. Evakuering.

Politik. Landsting og folketing. De politiske partier og foreninger. Landstings- og folketingsvalg (kommunale valg står i Kommunalvæsen). Forsvars- og fredsforeninger. Internationale organisationer. Kulturelle forbindelser med udlandet, herunder danske institutter, Det danske Selskab etc. (se også sprogforeninger under Lærde selskaber). Skandinaviske foreninger (Norden), hjemstavnsforeninger (lokalpatriotisme!). Politiske viser (skillingsviser), viser fra grundlovs- og Himmelbjergfester.

Post- og telegrafvæsen. Post- og telegrafreglementer. Filatelist- og korrespondanceklubber. Frimærkehandlere (de fleste frimærkekataloger hører ikke hjemme i Småtryksafdelingen, da de ikke er kataloger over eksisterende samlinger).

Pressen. Bladhusenes interne tryksager (regnskaber, omdelerblade etc.) og tryksager vedrørende dagblade og tidsskrifter (regnskaber etc.). De politiske partiers presse. Journalister. Bladhandlere. Presse- og annoncebureauer. Dansk pressemuseum.

Prislister og kataloger. Alfabetisk ordnet efter salgsartikel (der findes et à jour-ført kortkatalog over emnegruppen, hvoraf fremgår, hvilke kataloger skal søges under andre emnegrupper). Visse artikler er gået til andre grupper (medicinalvarer, planter, musikinstrumenter, grammofonplader etc.).

Priskuranter over udført arbejde findes under Faglige forhold og andre emnegrupper (Gas, vand, el, Bogvæsen etc.).

Radio og TV. Kursushefter. Lytter- og fjernseerforeninger. Radiobrancheforeninger. Foreninger af radioteknikere og -mekanikere, båndamatører.

Rejseliv. Mindre turisthåndbøger. Hoteller, restauranter etc. Beværter-, hotelejer- og restauratørforeninger (ikke skibsrestauratørforeninger). Funktionærer i hotelbranchen. Turistforeninger og -bureauer. Rejsebureauer og -klubber. Automobilselskaber (Taxa). Luftfart (Sportsflyvning under Idræt). Eksempler på fartplaner, som ikke er afleveringspligtige siden 1927.

Retspleje. Enkelte mindre lovsamlinger ifølge en ældre praksis (Pios love og August Olsens love). Retshjælp. Juristforeninger. Fængselsvæsenet. Enkelte love er placeret under de emner, hvor de hører hjemme.

Selskabelige foreninger. Lokalt ordnet.

Skattevæsen. Skattedepartementet. Landsskatteretten. Statens ligningsdirektorat. Vedtægter og skattebøger.

Skolevæsen.

I almindelighed. Skole-, lærer- og elevforeninger, der ikke er knyttet til enkelte skoler. Børnehaver. Statens pædagogiske studiesamling (tidligere Dansk skolemuseum). Skolemateriel.

Gruppen trækker meget stærkt: Skolerejser, -idræt, -koncerter. Skolelæger, -tandlæger og -psykologer.

Skoleradio, -teater og -film findes dog ikke her.

Almindelige skoler. Lokalt ordnet.

Omfatter alle børneskoler til og med gymnasiet. Endvidere ungdoms-, aften- og efterskoler.

Særlige skoler. Alfabetisk ordnet efter emne.

Omfatter næsten al anden undervisning. Se også Højere læreanstalter, Kunst (Akademiet), Lægekunst (skoler for handicappede), Kirkeliv (bibelskoler).

Skovbrug og jagt. Skovdirektoratet. Skove og plantager. Forstkandidater, skovridere og -fogeder. Skov- og jagtbetjente. Foreninger af skovejere og -arbejdere. Dansk strandjagtforening.

Statsstyre. Omfatter den del af statsforvaltningen, der ikke kan placeres specielt. Ministerier (de fleste institutioner under disse er specielt placeret). Diplomat- og konsulatvæsen. Ordensvæsenet. Statens redskabsprøver. Folkeregistret. Foreninger af statens tjenestemænd (ikke de faglige).

Studenter. Studenterscener. Studenterkollegier og ungdomskollegier (disse blev tidligere spredt under Topografi). Ungdommens uddannelsesfond.

Gruppen omfattede tidligere kun personer med studentereksamen. Den trækker meget stærkt: musik-, idræts-, kristelige og politiske foreninger (de faglige foreninger er placeret under de respektive læreanstalter).

Søfart. Dampskibsselskaber, rederier, skibsværfter etc. Lodsvæsen. Redningsvæsen. Dykkere. Fyrvæsen. Søkortarkivet. Istjenesten. Eksempler på fartplaner, som ikke mere er afleveringspligtige.

Omfatter alle faglige foreninger med den mindste tilknytning til søen: skibsrestaurationsforeninger, bådebyggere, skibsmæglere, stevedorer etc.

Teater. Omfatter også opera, ballet og revyer, men ikke varietéer (Adspredelser). Herunder al teatervirksomhed (også skolescener) undtagen studenterscener. Amatørteater, dukke- og marionetteater. Det teaterhistoriske museum. Foreninger af skuespillere, teaterejere etc.

Hvad biblioteket ejer af programmer og plakater fra tiden før (ca.) 1920 kan findes i katalogerne 34[III], 17 og 60 (en oversigt findes i Småtryksafdelingen).

Der er en oversigt over programmer, som findes i Småtryksafdelingen.

Telefonvæsen. Kun et udvalg af lokale telefonbøger er opbevaret.

Toldvæsen.